

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

LESNÍ MATEŘSKÁ ŠKOLA VĚTVIČKA

ROK V LESE

Obsah

1. Identifikační údaje.....	4
2. Obecná charakteristika školy	5
3. Pedagogická koncepce	6
4. Podmínky vzdělávání.....	8
4.1. Materiální podmínky.....	8
Hlavní zázemí školy	9
Vzdělávací venkovní prostory	10
Dřevojurta	10
Maringotka.....	11
4.2. Životospráva.....	11
Strava	11
Odpočinek	12
Pohyb	12
Vztah k přírodě.....	12
4.3. Organizace chodu.....	13
4.4. Řízení lesní mateřské školy větvička	15
4.5. Personální a pedagogické zajištění	15
4.6. Spolupráce s rodiči.....	16
4.7. Adaptace	16
4.8. Smíšená třída.....	18
4.9. Práce s předškoláky.....	18
4. 10. Patroni.....	19
4. 11. Vzdělávání dětí od dvou do tří let	20
4. 12. Vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami; vzdělávání dětí nadaných	20
4. 13. Jazyková příprava dětí s nedostatečnou znalostí českého jazyka.....	21
5. Vzdělávací obsah.....	22
JÁ A MOJE TĚLO	22
JÁ A MOJE PSYCHIKA.....	24
JAZYK A ŘEČ.....	24
POZNÁVACÍ SCHOPNOSTI A FUNKCE, PŘEDSTAVIVOST A FANTAZIE, MYŠLENKOVÉ OPERACE	24
SEBEPOJETÍ, CITY, VŮLE.....	25

JÁ A LIDÉ KOLEM MĚ.....	26
JÁ A NAŠE SPOLEČNOST	27
JÁ A PŘÍRODA KOLEM MĚ	27
OČEKÁVANÉ VÝSTUPY	29
OBLAST BIOLOGICKÁ.....	29
OBLAST PSYCHOLOGICKÁ.....	30
OBLAST INTERPERSONÁLNÍ.....	31
OBLAST SOCIÁLNĚ-KULTURNÍ	31
OBLAST ENVIROMENTÁLNÍ	31
6. Organizace vzdělávání.....	32
7. Evaluační systém.....	32
8. Hospodaření lesního klubu Větvíčka.....	34
9. Členství v zastřešujících organizacích	34
10. Použitá literatura a prameny	34

1. Identifikační údaje

Název ŠVP pro PV: Rok v lese

Název a sídlo školy: Lesní mateřská škola Větvička

Sídlo: Topolová 316/16, Koterov, 326 00 Plzeň Zázemí LMŠ: arboretum Sofronka, Plzeň Bolevec, parc.
č.: 2925/1 (lesní pozemek) LV č. 1 v katastrálním území Bolevec

IČ: 66363489

Zřizovatel školy: Koš, z. s., Západní 18, Plzeň 323 00

Jméno ředitelky: Bc. et MgA. Veronika Formánková

Zpracovatelé: Bc. et MgA. Veronika Formánková, Bc. Martina Morávková

Dodatky:

Platnost: od 1. 9. 2021

Kontakty:

Telefon: 603 430 253 (předsedkyně sdružení, ředitelka školy)

E-mail: skolkavetvicka@seznam.cz, verform@seznam.cz (ředitelka školy)

Web: www.skolkavetvicka.cz

Facebook: Dětská lesní školka Větvička

2. Obecná charakteristika školy

Lesní klub Větvíčka zahájil svůj provoz (jako Dětská lesní školka Větvíčka, dále se v textu objevuje v souvislosti s klubem označení „školka Větvíčka“ nebo „lesní školka Větvíčka“) na jaře roku 2012. Vznikl jako reakce na stávající nabídku předškolních zařízení. Od počátku svého vzniku, po dobrém vzoru skandinávských a německých lesních školek, bylo směřováno k vytvoření alternativního stylu předškolního zařízení. V přírodě, udržitelným způsobem, s efektivním způsobem komunikace mezi dospělými a dětmi, s efektivním učením. S cílem předávat základním školám (nebo do domácího vzdělávání) děti syčené přirozenými podněty, vnímavé k sobě, ostatním členům skupiny i okolnímu dění. Děti s chutí se učit. Děti, které si převážnou část dne „v instituci“ volně hrají v přírodě.

Vznik školky byl nejen reakcí na zoufalý nedostatek volných míst v plzeňských mateřských školách, ale hlavně na potřebu zakladatelů umožnit svým dětem (a nejen jim) pravidelný a kvalitní kontakt s přírodou. Zakladatelům chyběla v Plzni taková mateřská škola, kde by se intenzivně pracovalo na výchově k udržitelnému rozvoji, kde by se výrazněji pracovalo na posílení sociálních vztahů mezi dětmi, podporovala jejich kreativita a neupřednostňovalo se množství získávaných vědomostí. Školka komunitní, kde jsou rodiče partnery vychovatelů a především školka zdravá – ať už prostředím nebo třeba podávaným jídlem.

Školka, kde se uplatňuje respektující výchova (systém Respektovat a být respektován), kde jsou děti – v míře úměrné svým potřebám - partnery dospělých a zároveň se učí být zodpovědné za své jednání. (Pro lepší sdělitelnost tohoto přístupu veřejnosti oznamujeme, že používáme ne „respektující“, ale „efektivní“ komunikaci.)

Větvíčka nebyla zakládána pedagogickými profesionály, postupem doby (s přibývajícím zkušenostmi a získávaným vzděláním jejich tvůrců) se podařilo ustálit pedagogický koncept, vypilovat denní rytmus a pochopit potřeby provozu lesní mateřské školy, rodičů docházejících dětí a především dětí samotných.

Rámcem nejen pedagogického konceptu, ale veškerého dění ve Větvíčce je vzdělávání pro udržitelný rozvoj (VUR). Dotýká se všech vzdělávacích oblastí, ale i provozu školky. Čímž je dané i to, že při vzdělávání je dáván důraz na myšlení celostní a v souvislostech.

Na začátku roku 2019 splnila standardy kvality dané Asociací lesních mateřských škol. Od září 2019 byla Lesní mateřská škola Větvička (dále jen Větvička) registrována do sítě škol a školských zařízení. Větvička funguje jako jednotřídní věkově smíšená třída s počtem 16 dětí na dva dospělé průvodce jednoho asistenta pedagoga. Do školky dochází děti s různou úrovní docházky. Minimální docházka: 3x týdně, maximální: pět dní v týdnu.

Dětská lesní školka Větvička přijímá děti od tří let věku a děti do věku 6 let nebo děti s odkladem školní docházky. Děti mladší 3 let jsou přijímány po individuální konzultaci s pedagogy nebo ředitelkou školy.

Průvodci i ředitelka pečují o zázemí a organizačně technický chod LMŠ.

3. Pedagogická koncepce

Záměr vzdělávání v lesní mateřské škole Větvička koresponduje s RVP PV, tedy rozvíjet dítě tak, aby bylo v harmonii tří pilíře předškolního vzdělávání, tři jeho nejdůležitější cíle:

1. rozvíjení dítěte, jeho učení a poznání

2. osvojení základů hodnot, na nichž je založena naše společnost

3. získání osobní samostatnosti a schopnosti projevit se jako samostatná osobnost působící na své okolí.¹

Citáty dvou osobností pedagogiky uvozují pedagogický záměr Větvičky:

„Každé dítě by mělo mít svůj vlastní svět, kde jsou bábovičky z písku, luční kobylky, vodní brouci, pulci, žáby, motýli, lesní jahody, třešně, žaludy, kaštiny, lezení po stromech, brouzdání se potokem, lekníny, veverka, netopýři, včely, morčata, štěňata, strniště, smrkové šišky, oblázky, písek, hadi, borůvky a sršni; a každé dítě, které o tento svět přijde, zároveň přijde i o nejlepší zdroj své výchovy.

Tím, že se s jednotlivými složkami tohoto světa seznámí, dostane se do styku s vnitřní harmonií přírody. Toto poučení je nenásilné, přirozené a celistvé.“

Luther Burbank²

¹ RVP PV, MŠMT 2017

² Převzato z prezentace Venkovní činnosti v předškolním věku PhDr. Kateřina Jančaříkové, Ph.D.; Pro Větvičku, Plzeň 7. 3. 2013

„Život nedává nic zadarmo. Utečeš od praktického seznamování svých dětí s přírodou k pohodlnějšímu předávání informací pomocí slova a obrazů. Ušetřil sis čas, námahu a různé komplikace s deštníky, přepravou, bolením nohou, žízni a co já vím, čím ještě mohou děti obtěžovat rodiče na cestách za poznáním. Dítě jsi ale trvale ochudil o hloubku skutečných pravdivých zážitků, o nedeformované chápání souvislostí mezi vším, s čím jste mohli přijít do kontaktu.“

Emilie Strejčková³

Metody a formy VUR vychází z konstruktivistické pedagogické teorie, která čerpá především z dětí samotných, je založená na aktivitě dětí a jejich činnosti – mluvíme o metodách aktivního či činnostního učení. Mezi metody a organizační formy vzdělávání ve Větvíčce patří:

- projektové učení;
- situační učení;
- místně zakotvené učení;
- zážitková pedagogika
- angažované učení⁴

Průvodci Větvíčky si uvědomují potenciál příběhů, proto jsou dětem poznatky zprostředkovávány nejen na základě paradigmatického módu (analýza, dedukce, fakta...), ale i narativního (založeného na intuici, příbězích, představách).⁵

Velký důraz je ale kladen na **volnou hru a prahru** v přírodě. Volná hra není volbou mezi hraním si a učením – jak je často vnímáno veřejností. Je bytím předškolních dětí. Tým průvodců Větvíčky je přesvědčen, že předškolní děti (resp. jejich denní program) jsou příliš řízeny, mají málo prostoru pro vlastní hru, objevování, pokusy.

Na základě znalosti vývojové psychologie dodržujeme předem stanovené rituály, předěly dne, které pro děti představují bezpečná místa. Mezi nimi je prostor pro volnou hru. Při ní průvodce sleduje děti, vnímá jejich podněty a potřeby. Na jejich základě je pak schopen nabídnout menší či větší projekty.

³ STREJČKOVÁ, Emilie (1998): *Děti pro pětihory*. Toulcův dvůr.

⁴ VOŠAHLÍKOVÁ, Tereza: *Základy vzdělávání pro udržitelný rozvoj*. [on line]. Rvp,; [citováno 30. 6. 2011].

⁵ JANČAŘÍKOVÁ, Kateřina: *Příběh jako zdroj inspirace i povzbuzení. Úvod do environmentální naratologie*. In DLOUHÁ, Jana a kol.: *Vědění a participace. Teoretická východiska environmentálního vzdělávání*. Praha: Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1656-8.

Vzdělávání dětí v lesní mateřské škole Větvíčka vychází z osobností dospělých – jejich osobnostních předpokladů, dosaženého vzdělání, motivace doprovázet děti. Průvodci nebyli přijímáni na základě dosaženého vzdělání, ale po posouzení možného přínosu, kterým by mohli děti ve školce obohatit. Způsob jejich práce je různorodý, společné jsou postoje ke způsobu komunikace s dětmi – tzv. efektivní komunikace, chápání dětské potřeby volného hraní a dále učení pohledem udržitelného rozvoje, učení prožitkové. Vzdělání průvodců je ve Větvíčce nicméně důležité, všichni jsou v současné době vzděláni v pedagogickém oboru.

Velký důraz je kladen na podporu tvořivosti dětí a řemeslnou výrobu. V technickém vzdělávání je obsažena schopnost projevit své představy, dát jim tvar a podobu a navázat na tradiční postupy a řemeslné technologie, které tak můžeme touto formou zachovávat.

Větvíčka ve svém programu pracuje s lidovými zvyky a tradicemi, snaží se děti učit poznávat a objevovat podstatu věcí, se kterými se setkávají – jídlo neroste v obchodě, dřevo do kamen se může nařezat, hračka vyrobit, koberec můžeme utkat, závěs můžeme ušít. Děti se setkávají převážně s přírodními materiály. Průvodci si sami volí témata, která jsou dlouhodobě zpracovávána s dětmi tak, aby byly u dětí fixovány správné pracovní postupy a návyky, podporována jejich tvořivost a vůle dokončit svou práci. Řemesla jsou vybrána podle schopností, talentu a možností průvodců a podle potřeby dětí.

4. Podmínky vzdělávání

4.1. Materiální podmínky

Lesní klub Větvíčka vznikl jako projekt inspirovaný lesními školkami v Německu Waldindergärten a dánského/skandinávského pedagogického modelu (s ním má zkušenost dokonce polovina všech tamějších předškolních dětí). Podle této dobré praxe a podle tuzemských možností využíváme následujícího zázemí:

Zázemím lesní mateřské školy Větvíčka je zateplená maringotka typu Orličan vybavená kamny typu Petra. Maringotka slouží k uskladnění věcí - má úložný prostor na pomůcky pro předškolní vzdělávání, veškeré úklidové pomůcky, nezbytné zásoby pitné vody a pilinové brikety na topení.

Hlavní zázemí školy

Kruhová dřevostavba inspirovaná mongolskými jurtami. Maringotka slouží jako provozní zázemí a jurta jako místo čisté, prostorné, vhodné k odpočinku dětí. Dřevojurta je zateplená, vybavená kamny na dřevo nebo pilinové brikety. V dřevojurtě není k dispozici elektřina ani přípojka na vodovod. Osvětlení zajišťují světlík a prosklená dveře a okna + světlo z baterií.

Dřevojurta je vybavená dětským nábytkem určeným k sezení při manipulaci s předměty (např. při jídle, výtvarných činnostech apod.) - umožňuje oporu zad a jeho velikost odpovídá velikosti dětí.

Děti ve Větvici jsou vzdělávány v přírodě – jurta slouží v případě nepříznivého počasí k převlečení dětí, ohřátí, útočiště před silným deštěm nebo větrem. Zároveň zde, nejstarší děti tráví poobědový odpočinek, tzn. naslouchání, kdy je dětem pouštěna hudba a předčítán příběh, následují minuty ticha, tak aby si děti měli možnost nerušeně odpočinout, případně usnout.

Dalším zázemím je přírodní divadlo. Je nejen zázemím pro vzdělávání, ale také - „komunikační“ prostor při setkávání s rodiči dětí a další veřejností nejen při slavnostech. Přírodní divadlo se sestává z pódia a „hlediště“. Pódium tvoří deska z dubových fošen, které jsou uloženy na trámovém roštu. Pro hlediště bylo využito přirozeného sklonu terénu, který je upraven do tří poschodovitě ustupujících segmentů, které jsou zpevněny betonovými tvarovkami a osazeny dřevěnými sedáky.

V zázemí lesní mateřské školy jsou k dispozici:

- dva vyvýšené záhony
- bylinková spirála
- „hmyzí hotel“
- „blátivá kuchyňka“ – slouží dětem k hraní s přírodninami
- nízké lanové překážky upevněné na okolních stromech

Do zázemí patří dvě dřevěné kompostovací toalety přizpůsobené velikostí dětem a jedna suchá toaleta pro dospělé. Kompostér pro recyklaci.

K umývání slouží pitná voda v uzavíratelných barelech s výpustí, které jsou umístěné v umývárně. Po obvodu umývárny jsou připevněny háčky se značkami dětí, kam si děti každé ráno věší ručník, který si nosí z domova. Odpoledne si ho zabalí do batůžku, v případě potřeby ho rodiče doma vymění za čistý a druhý den si dítě opět ručník pověsí.

Vzdělávací venkovní prostory

Oplocený areál arboreta Sofronka a další okolní lesy a venkovní prostředí. Arboretum vzniklo v roce 1956 jako výzkumné pracoviště, vznikla zde sbírka světového sortimentu druhů borovic. V roce 2009 jeho výzkumný účel skončil, přešlo pod správu příspěvkové organizace města Plzeň jako oddělení pro vzdělávání, veřejnost, vědu a výzkum. Arboretum bylo bezzásahovou zónou, tím Větvička získala na okraji města, v dosahu MHD, skutečný les, nikoli lesopark nebo park, jak je tomu v ostatních částech města. Arboretum je rozdělené na dvě části, Větvička má přístup do obou, nicméně se zdržuje převážně v jeho severní části, kde má zázemí. Dětem se tak dostává možnosti volné hry v lese, kam jinak veřejnost přístup nemá. Ačkoli bylo arboretum vytvořené pro sbírku borovic, je druhově pestré. Vzhledem ke klimatologickým podmínkám (spodní část arboreta je v mrazové kotlině) jsou v arboretu celkem časté teplotní výkyvy – lesní mateřská škola tedy využívá i okolní lesy, také patřící pod správu města Plzně (SVSMP). Nejčastěji přírodní památku Dubí.

Dřevojurta

Lesní MŠ nepožizuje do vybavení hračky, pouze hry a stavebnice. V jurtě je místo pro oblečení dětí i průvodců a pomůcky pro vzdělávání. V jurtě je osvětlení (napájení z baterií).

- 25 dřevěných dětských židlí s opěradly
- 5 stolečků
- knihovnička – s kvalitní dětskou literaturou, dětskými encyklopediemi
- regál s boxy s náhradním oblečením – každé dítě má na boxu svoji značku
- regál pro uskladnění spacích pytlů (děti mají vlastní)
- botník na gumovky
- skříňka pro uskladnění nádobí, ručníků, utěrek, kapesníků apod.
- kapsář na přezůvky
- úložné prostory pro vzdělávací pomůcky a stolní hry
- náhradní prostěradla
- baterie k osvětlení

- jedna skříň – výtvarné a kreativní potřeby
- hudební nástroje
- kamna na pevné palivo (dřevo, pilinové brikety), příslušenství ke kamnům

Maringotka

- regály pro uskladnění úklidových pomůcek
- pomůcky pro vyrábění ze dřeva a dalších materiálů (včetně materiálu)
- sada pro vaření na ohni
- propanbutanová lahev s vařičem
- holínky dětí i průvodců
- další pomůcky

Lesní mateřská škola Větvička má sídlo v domácnosti ředitelky školy, kde je k dispozici počítač s internetovým připojením a tiskárna.

4.2. Životospráva

Po rodině je právě mateřská škola tím, kdo dává dětem základ pro správnou životosprávu. Vedle vyvážené stravy, pravidelného střídání aktivity a relaxace, odpočinku, dostatku pobytu, ohleduplnému vztahu k přírodě a životnímu okolí, klademe důraz na harmonické a bezpečné prostředí v naší škole. Průvodci si uvědomují, že v předškolním věku hraje důležitou roli nápodoba a proto se chovají, tak aby vždy byli správným vzorem pro děti v lesní mateřské škole Větvička.

Strava

Svačiny si děti nosí z domova, stejně jako pití. Dojde-li dětem vlastní pití, připravují průvodci buď neslazený čaj, nebo dolévají čistou vodu do jejich vlastních termosek nebo lahvíček. Zákonní zástupci dětí podpisem potvrdili poučení o vhodné svačině pro předškolní děti. Oběd dováží rozvozová firma z jídelny střední školy Akademie hotelnictví a cestovního ruchu. Zbytky od oběda se ukládají do speciálně k tomu určené nádoby, která je následující den odvážena rozvozovou firmou a likvidována v jídelně školy, která zajišťuje obědy. Bioodpad se třídí do speciální nádoby k tomu určené a na konci dne se vysypává na kompost, ostatní odpadky si děti odnáší v batůžkách zpátky domů. Odpad vyprodukovaný v rámci chodu LMS se skladuje v pytli k tomu určeném a po jeho naplnění je vyvážen firmou.

Odpočinek

Odpolední odpočinek starších dětí se odehrává uvnitř dřevěné jurty, kde má každé dítě svoje lehátko s lůžkovinami zabalenými tak, aby bylo zamezeno jejich znečištění.

Děti v této době naslouchají písni, čtenému příběhu a následují minuty ticha, tak aby si děti měly možnost nerušeně odpočinout, případně usnout. Po celý týden je pouštěna stejná píseň a čte se dětem vždy stejný příběh, tak aby děti měly možnost se v příběhu bezpečně zorientovat. Po naslouchání je dětem nabídnuta klidová řízená činnost, které se však nemusí zúčastnit.

Mladší děti odcházejí po obědě s jedním z průvodců (většinou s AP) do dřevěného přístřešku, který je nazýván Snovíz. Každé dítě zde má svojí postýlku s matrací, tak aby bylo maximálně zajištěno pohodlí a soukromí dětí, které jdou po obědě spát. Děti si nosí z domova svoje lůžkoviny (prostěradlo, spacák či dečku a polštářek, z domova si mohou přinést plyšovou hračku určenou pro odpočinek, tzn. spinkáčka).

Pohyb

Jelikož se děti v podstatě stále nacházejí ve venkovním prostředí, dostává se jim v potřebném množství pohybové aktivity, kterou si však mohou přizpůsobit vlastním potřebám a možnostem. Lesní prostředí děti učí potřebné dovednosti pohybu v terénu (i ve velmi náročném terénu s překonáváním přírodních překážek jako jsou potok, padlé kmeny stromů, prudký svah, husté borůvčí apod.).

Vztah k přírodě

Rozvinout v dětech citlivý vztah k přírodě považujeme také za výchovu ke správné životosprávě. Je vědecky dokázáno, že děti, které tráví více času venku, jsou fyzicky aktivnější a méně u nich hrozí nadváha či obezita. Pravidelný pobyt v přírodě v dětském věku také omezuje vznik patologických jevů v dospělosti. Malé děti, které si hrají v přírodním prostředí, rychleji rozvíjejí hrubou motoriku. Pobyt v lese má celkový blahodárný účinek na lidské zdraví, zlepšuje fyzickou kondici a posiluje imunitní systém. K tomu, abychom mohli přírodu dobře vnímat, je důležité si k ní vytvořit vztah, pak dokážeme přírodě lépe porozumět, žít s ní v souladu a respektovat ji.

Děti se pravidelným pobytem v lese přirozeně učí les poznávat, učí se poznávat stromy, se kterými se

můžeme běžně v našich lesích potkat. Učí se, že odpadky do přírody nepatří – pedagog průvodce má u sebe sáček, do kterého odpadky, které v přírodě s dětmi najde, ukládá a pak jej odnáší do příslušného kontejneru. Častým pobytem venku zažívají děti přirozené změny v přírodě, které přináší střídání ročních období.

4.3. Organizace chodu

Denní řád větvičky je dostatečně pružný a reaguje na potřeby a přání dětí, stejně tak jako na momentální počasí. Avšak den má jasně stanovené pevné body, kterými se řídí všichni průvodci, tak aby byly naplněny základní potřeby dětí – především potřeba jistoty a bezpečí.

Dopoledne je dětem umožněna volná hra, která probíhá na některém z míst, která jsou dětmi oblíbená a jsou vhodná pro jejich hru. Děti si hrají buď samy nebo v menších či větších skupinkách podle jejich aktuální potřeby. Dětem je ponecháno soukromí (dle předem dohodnutých pravidel), pokud ho potřebují. Oběd probíhá v zázemí Větvičky, tak aby děti, které po obědě chodí spát, měly zajištěný vhodný prostor pro spaní a odpočinek.

Po obědě následuje zklidnění a tzn. naslouchání (poslech hudby, čtený příběh, minut ticha), které je povinné pro všechny děti. Během odpoledne jsou dětem nabízeny řízené činnosti (výtvarné aktivity, pracovní činnosti (polytechnická výchova), stolní hry, nabídka sportovních aktivit. Děti mohou těchto činností využít či nikoli. Provoz školy začíná v 8:00 a končí v 16:00. Děti se scházejí na určeném místě pojmenovaný jako „plácek“ a po té všichni společně odcházejí do školky. Rodiče nebo oprávněné osoby si děti vyzvedávají po obědě ve 12:00 nebo v 16:00 opět na „plácku“.

Harmonogram dne

8:00 – 8:10	příchod dětí k bodu zvanému „plácek“ (zahrádkářská kolonie)
8:10 – 8:45	putování, cesta do zázemí LMŠ či na jiné místo v okolí
8:45 – 9:00	ranní kruh - přivítání, zpěv, básně, další aktivity řízené průvodcem
9:00 – 9:20	hygiena, svačina
9:20 - 11:00	volná hra
11:00 – 11:45	hygiena, oběd, úklid po obědě
11:45	odchod dětí po obědě
11:45 – 12:30	odpolední odpočinek, poslech audio nahrávky či relaxační hudby, naslouchání (četba) pro starší děti
	odpolední spinkání ve venkovní ložnici (Snovíz) pro mladší děti

12:30 – 14:00	aktivity nabízené průvodcem (kreativní, klidové, tvůrčí, aktivity zaměřené pro rozvoj předškolních dovedností)
14:00- 14:20	hygiena, svačina
14:20 – 15:45	zabalení všech věcí do batůžku a naložení všech věcí do kárky, úklid zázemí
14:45 - 15:00	závěrečný kruh, zhodnocení dne, zpěv
15:50 – 16:00	předávání dětí rodičům či osobám k tomu pověřeným

4.4. Řízení lesní mateřské školy větvička

Ředitelka Lesní mateřské školy Větvička je jedním z pedagogů – průvodců mateřské školy a zároveň přebírá zodpovědnost za chod školy, na které se však podílí celý tým průvodců.

Důležité změny a organizační záležitosti řeší a schvaluje celý tým na poradách, které se konají jednou týdně. Kolektiv Větvičky pracuje v souladu.

Povinnosti, práva a úkoly jsou jasně definovány v náplni práce každého pedagoga – průvodce.

4.5. Personální a pedagogické zajištění

Počet pedagogických pracovníků – průvodců: celkem 5 osob, z toho je jedna osoba asistent pedagoga, které vykonávají přímou pedagogickou činnost. Po celý den jsou s dětmi neustále dvě nebo tři dospělé osoby.

Ve školním roce 2021/2022 jsou v týmu lesní mateřské školy Větvička čtyři průvodkyně a jeden průvodce. Tři průvodkyně jsou vysokoškolsky vzdělané (učitel pro MŠ), jedna průvodkyně je asistentkou pedagoga, jediný průvodce má ukončené středoškolské vzdělání Učitel MŠ. Ředitelka školy má odpovídající vzdělání, které jí opravňuje vést lesní mateřskou školu zapsanou v rejstříku škol a školských zařízení.

Průvodci se podle svých možností dále sebevzdělávají, mají kurz první pomoci.

Specializované služby zajišťují specialisté v oboru (klinický logoped, psycholog, neurolog, fyzioterapeut apod). Po konzultaci s rodiči může být některým dětem doporučena návštěva KPPP v Plzni, většinou kvůli posouzení školní zralosti.

4.6. Spolupráce s rodiči

Pedagogická koncepce Lesní mateřské školy Větvička, z níž vychází její program a organizační řád, staví na propojení života rodiny s děním ve škole. Proto je žádoucí, aby rodiny přihlášených dětí aktivně spolupracovaly s průvodci Větvičky, účastnily se rodičovských schůzek, slavností, prací na pozemku lesní mateřské školy apod.

Rodiče přihlášených dětí spoluprací získávají komunitní prostředí, kde lze navázat nová přátelství, posílit informovanost průvodců o potřebách dětí, vytváří se prostor pro sdílení společných problémů a zážitků mezi rodinami i průvodci.

Pomocí rodičů lesní mateřská škola získává nejen pomoc materiální, ale i fyzickou, což zapadá do zastřešujícího rámce vzdělávání ve Větvičce – do udržitelného rozvoje.

Společnou péčí rodiče dětí posilují toto předškolní zařízení, získávají k němu hlubší vztah.

Ke komunikaci s rodiči slouží zejména pravidelné týdenní informační e-maily a informací na webových stránkách lesní mateřské školy a v neposlední řadě na facebookovém profilu Větvičky. Nezbytný je, samozřejmě, osobní kontakt průvodců s rodiči.

4.7. Adaptace

Při nástupu dětí do lesní mateřské školy Větvička se počítá s tím, že každé dítě má jinou schopnost se adaptovat a zvládnout novou situaci jak po stránce časové, tak z hlediska sociální vyspělosti, proto tento adaptační proces není časově předem ohraničen ani rozpracován, prolíná celým dnem a všemi činnostmi. Větvička úzce spolupracuje s celými rodinami, nejen s dětmi, proto je třeba brát adaptaci nejen jako adaptaci dítěte, ale adaptaci celé rodiny na novou životní roli jejich dítěte.

Rodičům je umožněno doprovázet své dítě během prvních dnů jeho docházky do Větvičky. Toto období není časově omezené, záleží na domluvě mezi průvodci, rodiči a ředitelkou. Přítomnost rodiče je vázána pravidly – rodič nezasahuje do dění ve školce, nepomáhá tam, kde svou práci konají průvodci. Snaží se být tichou oporou, která se postupně od celé skupiny odlučuje.

Cíl adaptace:

- postupně a nenásilně se sblížovat a „vrůstat“ do kolektivu, poznávat nové kamarády
- rozloučit se s rodiči
- poznávat nové prostředí, nový režim a rytmus dne
- nenásilně se vyrovnávat s novou situací – pokoušet se o samostatnost při sebeobsluze za pomoci dospělých i druhých dětí, učit se řešit nové situace
- postupně vyjadřovat své potřeby, názory
- hledat si své místo
- pro ostatní: přijímat nové děti do svých her a poznávat jejich přání a potřeby a pomoci jim radou i skutkem

Dítě je adaptované, jestliže:

- zůstává se Větvíčce bez rodičů
- pozoruje děti
- bere si samo pomůcky a nářadí
- přijde – nejprve na pokyn průvodců – posléze samo - do komunitního kruhu
- sedí u stolu při jídle a snaží se samostatně najíst
- nevyžaduje od průvodců potvrzení, že matka přijde
- odchází na WC podle potřeby
- ví, kde má své věci
- strpí nebo vyhledává pomoc průvodce
- osloví průvodce a vyjádří svůj požadavek
- strpí nebo vyhledá pomoc jiného dítěte
- reaguje bez pláče a odporu na pokyny, vysvětlení průvodců
- respektuje režimové momenty bez pláče⁶

⁶ Inspirováno popisem adaptačního procesu Školky Božkov (Soukromá mateřská škola Plzeň – Božkov)

4.8. Smíšená třída

Smíšená třída ve Větvičce není důsledkem prostorového uspořádání nebo ekonomického vlivu, je to pedagogický záměr.

Čím je věkový rozdíl mezi dětmi větší, tím jsou bohatší a pestřejší kontakty mezi nimi, mají více příležitostí k nápodobě, komunikaci, čímž se přirozeně rozvíjí jejich komunikační schopnosti.

Osvojují si více sociálních rolí i strategií jednání a rozhodování.

Učí se, jak se uplatnit a prosadit, tedy obstát v různorodé skupině. Mají možnost střídat a ujasňovat si věkové role, učí se přecházet z jedné do druhé (pětileté dítě je starší než tří- a čtyřleté, ale je mladší než šestileté) a mají možnost zažít všechny.

Pro další život člověka je právě v předškolním období nejdůležitější to, že smíšené třídy poskytují přirozené podmínky pro socializaci dítěte, tedy jeho začlenění do širšího společenství lidí již mimo dítěti známou rodinu. Navazovat kontakty s dalšími, různými lidmi, bude dítě muset zvládat po celý život a mělo by se to naučit přirozenou cestou. Právě smíšené třídy dávají příležitost, která se již v průběhu dětství a dospívání nevyskytne. V základním a středním vzdělávání budou převážnou většinu dnů trávit pouze s věkově stejnými vrstevníky.⁷

Vzhledem k výše napsanému je přijímání dětí k docházce do LMŠ Větvička podřízeno potřebě mít zastoupeny všechny věkové kategorie rovnoměrně.

4.9. Práce s předškoláky

Předškoláci, tj. děti, které do 31. 8. 2022 včetně dovršily 6. rok věku, jsou – z hlediska klíčových kompetencí - sledovány tak, aby ředitelka mohla do konce roku 2021 informovat rodiče o jejich školní zralosti a připravenosti. V první polovině ledna 2022 je zákonným zástupcům předškoláků nabídnuta schůzka, jejímž účelem je poskytnout veškeré informace ohledně počátku školní docházky.

⁷ KAPUCIÁNOVÁ, Magdalena, ředitelka MŠ Semínko Praha, přednáška pro Asociaci LMŠ, duben 2012

Každý předškolák má svého garanta, průvodce, který s ním, v druhém pololetí školního roku, pracuje na jeho dlouhodobém úkolu. Úkol vychází z přání předškoláka, staví na jeho silných stránkách, průvodce je pomůže naplánovat a pomáhat s realizací. Především tak, že jej podporuje, aby úkol dokončil a byl tak vystaven úspěchu. Plánuje se přiměřeně s ohledem na schopnosti, dovednosti a vědomosti dítěte. Kladou se mu přiměřené výzvy.

Každý předškolák je na konci školního roku slavnostně „vyřazen“ z docházky do Větvíčky. Tato slavnost je rituálem přechodu ze školky do školy, předškolák na ní prezentuje výsledek svého dlouhodobého úkolu, dostane fotoknihu dokumentující jeho cestu předškolním vzděláváním.

4. 10. Patroni

Patronský projekt vznikl zejména za účelem vědomého vnímání celé skupiny. Dává si za cíl rozvíjet empatii a komunikaci dětí (verbální i neverbální), rozvíjet poznání o sobě ale také o druhých, dále je žádoucí spolupráce mezi dětmi a umění naslouchat (např. respektovat přání a potřebu druhého dítěte: *„Já nechci pomoc, ale pouze radu.“*).

Staví na zkušenostech a dovednostech nejstarších dětí, které docházejí do LMŠ Větvíčka (dále jen Větvíčka) několikátým rokem a jsou sžity s rytmem, řádem a pravidly Větvíčky. Vědí, co je kdy potřeba udělat a jak a tudíž dokáží pomoci nejmladším dětem v jejich začátcích docházky (zpravidla je projekt uveden ke konci září, kdy se většina dětí již plně sžila s novým školním rokem).

Každé dítě, které je vývojově - věkem (zpravidla předškoláci), zkušenostmi a dovednostmi, schopné pomoci a podpořit druhého je jmenováno do role **Patrona**. Patron má v péči vždy jedno nově příchozí dítě (dvojice vědomě vybírají průvodci na základě osobních sympatií a osobnostních rysů), o které během dne láskyplně pečují. V některých případech dvojic také dochází ke komunikaci a spolupráci, ke které by jinak nemuselo vůbec dojít nebo jen vyjimečně, protože dvojice dětí by se v běžném denním dění potkala pouze příležitostně nikoli pravidelně jako je tomu u projektu Patronů.

Patron pomáhá svému svěřenci nejen s běžnými úkony (např. vyndat ručník z batohu, vyhrnout rukávy před mytím rukou) ale také může nabídnout podporu během nelehkého rána nebo stýskání během dne. Průvodci jsou bdělými pozorovateli a pomáhají, zejména za začátku, Patronům v jejich nové roli. Je dbáno na to, aby se Patroni necítili ve své roli bezradní a ztracení. Naopak je žádoucí, aby obě dvě strany zažily pocit úspěchu a nedocházelo k frustracím či pocitům nezvládnutí role. Průvodci citlivě upozorňují Patrony na situace, kdy by bylo vhodné nabídnout dítěti pomoc či podporu a kdy je to naopak již pomoc nežádoucí (např. když dítě

již samo umí zavřít krabičku na svačinu). V případě potřeby se kdykoli může Patron obrátit pro radu či pomoc na kterékoli průvodce. Patroni své svěřence „násilně“ neopečovávají, mají naopak nelehký úkol, laskavě se s dítětem domluvit a svou pomoc pouze nabízet ne ji vnucovat.

Pro lepší orientaci v poměrně složitém systému Patronů (vstupuje zde několik proměnných: ne všechny mladší děti chodí celý týden, Patroni mají také dny, kdy neopečovávají žádné dítě, aby si mohli také „jen“ volně hrát a nebyli přetížení), byla průvodci vyrobena cedule, která slouží jak dětem, tak také průvodcům pro vizualizaci daného dne. Děti si své kolečko se značkou každé ráno po přivítání (RK) věší na ceduli. Tento rituál zajišťuje mimo jiné také povědomí o tom, kdo je dnes ve školce a napomáhá tak vědomému vnímání celé skupiny. Odpoledne před odchodem jsou kolečka opět sundána a uložena do misky pro další den.

4. 11. Vzdělávání dětí od dvou do tří let

Lesní mateřská škola Větvíčka přijímá děti od dvou let – po individuální domluvě s ředitelkou a průvodci. Tyto děti jsou přijímány nanejvýš dvě. V den, kdy jsou přítomné programu školky, je přítomen ještě třetí průvodce. Všichni průvodci si uvědomují specifika, související s dosahovanou úrovní ve všech oblastech vývoje dítěte. Denní skupina dětí ve Větvíčce je natolik malá, že je možné – se třemi průvodci - splňovat potřeby dětí v celém věkovém spektru.

4. 12. Vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami; vzdělávání dětí nadaných

Pokud se tým průvodců shodne, že některé ze svěřených dětí vykazuje odchylky od normy ve svém vývoji a rozvoji, obrátí se prostřednictvím ředitelky na rodiče dítěte, se kterými o tomto problému diskutuje. Větvíčka má vypracovaný seznam odborníků, na které je možné se obrátit s žádostí o diagnostiku dítěte. Po konzultaci s odborníky lze dítě vzdělávat podle individuálního plánu, nebo požádat o asistenta pedagoga.

Malá skupina dětí a přítomnost dvou až tří průvodců denně umožňuje individuální přístup k dítěti. Zároveň prostředí – podnětné a zdravé, dostatek fyzického pohybu a respektování dalších základních potřeb usnadňuje začlenění dětí se speciálními vzdělávacími potřebami i dětí nadaných.

4. 13. Jazyková příprava dětí s nedostatečnou znalostí českého jazyka

Děti-cizinci a děti, které pocházejí z jiného jazykového a kulturního prostředí, potřebují podporu průvodce při osvojování českého jazyka. Pokud rodiče sami neovládají český jazyk na úrovni rodilého mluvčího, nemohou své děti v poznávání českého jazyka přímo podpořit a děti se ocitají ve znevýhodněné pozici. Je třeba věnovat zvýšenou pozornost tomu, aby dětem s nedostatečnou znalostí českého jazyka začala být poskytována jazyková podpora již od samotného nástupu do LMŠ Větvička (dále jen Větvička).

Při práci s celou skupinou (v ranním a závěrečném kruhu) nebo s větší skupinou dětí (odpolední řízená činnost) je třeba mít na vědomí, že se v ní nacházejí i děti, které se český jazyk učí jako druhý jazyk, uzpůsobit tomu didaktické postupy a děti cíleně podporovat v osvojování českého jazyka.

Větvička poskytuje dětem s nedostatečnou znalostí českého jazyka jazykovou přípravu pro zajištění plynulého přechodu do základního vzdělávání přirozenou a zcela běžnou formou, kdy dochází ke kontaktu dětí mezi sebou a kontaktu s průvodci. Předškolní děti se nejlépe učí jazyk přirozenou cestou - kontaktem s vrstevníky a průvodci, naopak nadměrné vyčleňování dětí ze známého prostředí a z kolektivu jim neprospívá.

Lesní mateřské školy mají nespornou výhodu v počtu průvodců (2-3 průvodci každý den), kteří doprovázejí skupinu dětí. V tomto počtu pedagogů je možnost se dítěti s nedostatečnou znalostí českého jazyka v případě potřeby více věnovat, vše ukazovat, popř. vysvětlovat apod. Jeden z průvodců může být dítěti s nedostatečnou znalostí českého jazyka vždy oporou a v případě potřeby s ním individuálně pracovat podle jeho potřeb. Smíšená skupina dětí je také velkou výhodou lesních MŠ. Starší děti mohou v některých případech zcela přirozeně „převzít“ roli průvodce a pomoci dětem s nedostatečnou znalostí českého jazyka v situacích, které již sami dobře znají a zvládají. Samozřejmostí je bdělí průvodce v roli pozorovatele, který je kdykoli připraven situaci převzít či ji pomoci dokončit.

Pokud jsou do LMŠ přijati alespoň čtyři cizinci v povinném předškolním vzdělávání zřídí ředitelka lesní mateřské školy skupinu nebo skupiny pro bezplatnou jazykovou přípravu pro zajištění plynulého přechodu do základního vzdělávání v souladu s vyhláškou č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších

předpisů. Vzdělávání ve skupině pro jazykovou přípravu bude rozděleno do dvou nebo více bloků v průběhu týdne. Ředitelka LMŠ může na základě posouzení potřebnosti jazykové podpory dítěte zařadit do skupiny pro jazykovou přípravu rovněž jiné děti, než jsou cizinci v povinném předškolním vzdělávání, pokud to není na újmu kvality jazykové přípravy. Při přechodu na základní školu by děti s nedostatečnou znalostí českého jazyka měly mít takové jazykové a sociokulturní kompetence v českém jazyce, které jim umožní se zapojit do výuky a dosáhnout školního úspěchu.

Při vzdělávání dětí s nedostatečnou znalostí českého jazyka Větvíčka mimo jiné používá i podpůrný materiál „**Kurikulum češtiny jako druhého jazyka pro povinné předškolní vzdělávání**“, který využívá při individualizované práci s dětmi s nedostatečnou znalostí českého jazyka již od nástupu do mateřské školy.

5. Vzdělávací obsah

Jsme přesvědčeni, že podmínky pro rozvoj klíčových kompetencí jsou obzvláště příznivé za předpokladu, že má dítě dostatek pohybu v přírodě, pohybuje se ve smíšené třídě, jsou mu kladeny přiměřené výzvy a je doprovázeno kompetentním učitelem.

Všechny klíčové kompetence popsané v RVP PV, tedy kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální a kompetence činnosti a občanské (LMŠ Větvíčka klade důraz i na kompetenci, nepopsanou přímo v jednotlivých oblastech dle RVP PV – jednat spravedlivě) jsou sledovány, rozvíjeny a posilovány tak, aby před nástupem do základního vzdělávání bylo dítě harmonicky připravené na tuto svou další životní etapu.

JÁ A MOJE TĚLO

Zázemí LMŠ je cca 2 km od místa předání dětí rodiči. Děti tedy **každý den rozvíjejí hrubou i jemnou motoriku již, ale nejen, během cesty**. Les představuje proměnlivý terén, společně s proměnlivým počasím se rozvíjí také soustředěnost a pozornost. Děti stejnou cestu zažívají různým způsobem – jednou po ní jdou, jindy, vlivem počasí, se klouzají... Důležitým prvkem je spontaneita a jistá míra rizika, která je dětem dopřána. Děti si samy určují – v rámci možností – kudy půjdou a které překážky zdolají.

Hrubá motorika:

- chůze po nezpevněném i zpevněném povrchu
- děti překonávají přirozené překážky, chodí, běhají, skáčou, přelézají (zdokonalují rovnováhu), plazí se, lezou, převalují se
- manipulaci s různými předměty cestou do zázemí (drobné kamínky, šišky, dlouhé klacky)
- rozvoj obratnosti a koordinace – nošení či táhnutí klacků
- hod šiškou či kamínkem na cíl
- rozvoj obratnosti a odvahy na nízkých lanových překážkách – zázemí školky

Jemná motorika:

- manipulací s drobnými přírodninami - cesta do zázemí, dopolední volná hra, odpolední nabízené činnosti (výtvarné, konstruktivní,...)
- děti, jsou vedeny ke správnému úchopu tužky a příboru
- stříhání na čáře či jen rozstříhávání papíru na malé kousky
- šití, navlékání (korálky nebo přírodniny), lepení, obkreslování, práce s ovčím rounem
- práci s papírem – skládání, přehýbání, trhání, muchlání
- práce s hlínou (jílem) či bahnem - možnost hlínu v ruce zažít, osahat ji, „obouchat“ ji, prohmatávat, koulet z ní kuličku, hada a pokud samy chtějí dát ji v poslední fázi i tvar
- práci u ponku – přebírání spojovacího materiálu, zatloukání, řezání, odkůrování větviček za pomoci pořízku,...
- správné používání celého příboru, nácvik krájení nožem

Samoobsluha:

Děti jsou vedeny k **samoobslužnosti** při všech činnostech. Je jim průvodcem poskytnuta pomoc či opora, jsou vedeny k tomu, aby si pomáhaly navzájem – je u nich podporován úspěch a samostatnost. Podmínky v zázemí jsou připraveny tak, aby se děti mohly samy **svlékat a oblékat**, aby jim bylo dostupné jejich náhradní oblečení, aby je poznaly. Děti si po svačině a obědě samy uklízí svačinové krabičky do batohů, jsou vedeny k tomu, aby pečovaly o své věci.

V programu LMŠ se objevuje i **příprava společného jídla** (polévka nebo svačina) – děti se podílí na celém procesu (**čistí zeleninu, ovoce, krájí, míchají, aranžují**).

Děti jsou vedeny k tomu, aby se **podílely na úklidu jak věcí**, které samy použily, tak **společných prostor** (např. **jídelní stoly, náradí a pomůcky na hraní, zahradničení**).

Je dbáno na **individuální tělesné potřeby dětí** – ve smíšené skupině jsou **různé nároky na tempo a délku trasy**. Proto je možné skupinu na určitých úsecích rozdělit a dopřát dětem kratší cestu nebo naopak rychlejší způsob přemístění. Je dbáno na to, aby byly uspokojeny individuální potřeby dětí – **teplotní komfort, potřeba odpočinku, spánku, jídla, látkové výměny, potřeba soukromí**.

Průvodci dbají na to, aby byla dětem dopřána **volná hra**, ale aby jim byly nabízeny i **řízené činnosti**, které děti rozvíjí. Předškolní děti se učí nápodobou, nejdůležitějším úkolem průvodců tedy je poskytovat dětem pozitivní vzory a vhodně reagovat na jejich potřeby.

JÁ A MOJE PSYCHIKA

JAZYK A ŘEČ

Děti jsou stimulovány **k rozhovorům, vyprávění, diskuzím**. V zázemí je pro děti k dispozici **knihovnička** s volným přístupem. Dětem je každý den **čteno (vyprávěno)**. Děti jsou sledovány z hlediska **správné artikulace** a řečových vad, pokud se objeví odchylka od normy, je rodičům doporučena logopedická péče.

- **zpívání, recitace - říkadla, básničky** – v ranním kruhu, během cest, před nasloucháním
- volné či řízené dramatizace
- **poslech hudby a audio textu – relaxace, zklidnění, odpočinek**
- **poslechové hry, rozlišování zvuků** – zejména v přírodě kolem sebe
- vnímání ticha a rozvoj dovednosti mlčet či mluvit tzv. „krátkým“ hlasem
- práce s pomůckami pro **napodobování grafických symbolů, tvarů, čísel, písmen** – podpisové katričky
- kontakt s **piktogramy a symboly** – zejména s **dopravními a orientačními značkami**

POZNÁVACÍ SCHOPNOSTI A FUNKCE, PŘEDSTAVIVOST A FANTAZIE, MYŠLENKOVÉ OPERACE

Děti mají každodenní příležitost (cesty přírodou k zázemí) přímo **pozorovat dění kolem sebe** – ať už **dění přírodní** nebo **tvořené člověkem**, dění je pozorováno, je-li pro dítě aktuální potřebou, pak i **zaznamenáno** či podrobena **dalšímu zkoumání**. Průvodci dbají na to, aby děti nezahlcovaly poznatky a vědomostmi a předávali jim především takové informace, o které děti mají zájem. Průvodci dbají na to, aby byli pravdiví.

- vědomé zkoumání dění kolem sebe všemi smysly - **tvary, velikosti, barvy, vůně, chutě, zvuky** (různými materiály - zejména přírodní, ale jen ty)
- přirozená manipulace s různými předměty, **zkoumání a objevování jejich vlastnosti, experimentace – volná i řízená činnost**
- podpora ve tvořivosti – zejména vystavením volné hře v přírodě (hra s přírodninami, tvoření s výtvarným materiálem, atd.), při tom materiál přirozeně **třídí, uspořádávají, porovnávají**
- **stolní hry** - rozvoj **paměti, postřehu, odhadu, koncentrace**
- vysvětlování, **objasňování pojmů a poznatků z okolního světa** - na základě aktuálního zájmu a potřeb dětí (verbálně, přenosem poznatku z průvodce k dítěti) taktéž jsou děti vedeny k hledání vlastních odpovědí pomocí knížek, médií)
- **řešení praktických problémů**, hledání různých možností řešení – společná péče o zázemí
- **orientaci v denní době** - pevně daný rytmus dne, s dodržovanými rituálními předěly
- **orientaci v čase** - stolec ročních období a kalendář tradičních akcí
- **orientaci v plynutí ročních období** - proměnlivost okolní přírody, dodržování tradičních slavností, přibližuje dětem přirozené časové i logické posloupnosti dějů a událostí

Předmatematické dovednosti:

Rozvoj předmatematických dovedností je přirozenou součástí pobytu v přírodě a volné hry dětí. Průvodci dbají na dodržování správného názvosloví.

- **číselná řada** - počítání dětí během cesty nebo kdykoli během dne, když mají děti potřebu, počítání kolik dětí bude ve školce následující den – patronská tabule, číselnou řadu děti používají zcela přirozeně kdykoli během dne, počítají kamínky, klacky, termosky, apod.
- **základní geometrické tvary** – např. při skákání panáka, který je nakreslený cestou k zázemí, uspořádání stolů, lavic, karimatek, podsedáků...
- **měření – délky, množství** - k měření jsou používány vlastnoručně vyrobené tzv. montessori pomůcky, měří se ale i nalezeným klackem, provázkem apod.

SEBEPOJETÍ, CITY, VŮLE

V LMS Větvička je dětem umožněna **volná hra**. Je dbáno na to, aby děti měly příležitost k činnostem vyvolávajícím pohodu, veselí.

- hry s **kostýmy, látkami a šátky**.
- **houpání, běhání z kopce, válení sudů** - „ilinx“pocit

Děti mají možnost hrát takové hry a provozovat takové činnosti, ve kterých jsou si jisté, úspěšné. Každodenní putování rozvíjí a posiluje vůli a vytrvalost, řízené naslouchání a společné stolování rozvíjí sebeovládání. Dětem je umožněno estetické a tvůrčí vyžití (realizují se **výtvarně, dramaticky, pohybově, hudebně** – v zázemí školky jsou Orfeovy hudební nástroje, průvodci mají k dispozici kytaru, flétny).

Nezbytnou součástí programu jsou kvalitní příběhy. Příběhy jsou čerpány ze stále se rozrůstající knihovničky v jurtě, ale jsou doplňovány i prostřednictvím výpůjček z místní knihovny.

Průvodci se také soustřeďují na pojmenovávání, rozlišení a práci s emocemi. K dispozici jsou např. pomůcky Scio – Ferda a jeho mouchy, Emoční karty od Kikedu, Kniha mých pocitů, to vše slouží dětem k rozvoji emoční inteligence.

Každému dítěti je umožněno být svůj, jiný než ostatní. Průvodci se snaží dát dětem čas na to, co potřebují. Děti jsou vedeny k tomu, aby dobře vycházely s ostatními ve skupině s tím vědomím, že nemusí být vždy se všemi „kamarádi“. Přátelství je důležitou hodnotou u průvodců i dětí.

JÁ A LIDÉ KOLEM MĚ

- **Průvodci svým pozitivním vystupováním** (komunikace mezi sebou, s dětmi, s rodiči) zprostředkovávají vzory chování dětem.
- Dětem je poskytován **čas a prostor pro běžnou komunikaci**.
- **Při volné hře jsou přirozeně zastávány dětmi různé role a postavení**.
- Děti jsou vedeny ke **spolupráci, sdílení a aktivnímu naslouchání druhému**.
- Je respektováno osobní vlastnictví dětí, ale zároveň je zpřístupňován pocit **dělení se**.
- Děti mají příležitost poznávat hodnotu věcí (vyrobených, vypěstovaných) i lidské práce (**zatopení, připravení jídla, uklízení...**) toho všeho jsou přítomny, u všeho můžou asistovat).
- Tím, že je pevně dán **rytmus dne**, děti mají bezpečné a poznané mantinely, ve kterých se smí svobodně pohybovat. To – mimo jiné – znamená, že se střídá dynamika akcí, děti zažijí rychlé, divoké akce i jejich protiváhu – **zklidnění a relaxaci**. I tady je důležitou součástí vzdělávání předávání kvalitních příběhů.

JÁ A NAŠE SPOLEČNOST

- Průvodci svým pozitivním vystupováním (komunikace mezi sebou, s dětmi, s rodiči) zprostředkovávají vzory chování dětem.
- Průvodci stanovují základní **pravidla** pro dění ve školce. Tato pravidla jsou dětem vysvětlována tak, aby byla srozumitelná, aby jich nebylo mnoho. Děti jsou přizvané k spoluvytváření pravidel.
- Volná hra je dobrým nástrojem pro námětové a rolové hry. Hry, ve kterých se děti dostávají do různých společenských rolí, spontánní dramatizace dětí, jejich konstruktivní i výtvarné projekty – průvodce toto nejen pozoruje, ale umí i ocenit.
- Společně s průvodci a rodiči děti připravují tradiční **slavnosti**.
- V programu jsou plánovány i návštěvy **divadla či jiného kulturního zařízení (výstavy)**.
- Děti **naslouchají hudbě, mluvenému slovu – próze i poezii**.

JÁ A PŘÍRODA KOLEM MĚ

Lesní MŠ Větvíčka je svým zaměřením a pedagogickou koncepcí přirozeně ekovýchovný. Uvědomujeme si, že přírodní prostor, ve kterém se děti mohou samy pohybovat, se ve městě stále zmenšuje. Nabídka LMŠ a tedy **přirozeného bytí v přírodě**, je pro městské děti šancí, jak zažívat přírodu skutečně každý den za každého počasí. Je prevencí mnoha patologických stavů – od fyzických jako je neobratnost, obezita, neschopnost zvládat nerovný terén, k psychickým problémům.

Vytváříme dětem – ale i jejich rodičům - prostředí, ve kterém se můžou cítit dobře, bezpečně a zdravě. Umožňujeme dětem bezpečně riskovat.

Děti nenásilnou a přirozenou cestou získávají základní i širší poznatky a vědomosti o rostlinách, živočiších a přírodních dějích v regionu.

Environmentální vzdělávání ve Větvíčce lze rozdělit do tří rovin.

- **každodenní kontakt s přírodou** (být venku v přírodě)
- **schopnost kontaktu s přírodou** (např. jak být oblečení, poznat různé druhy rostlin a živočichů, co se dá v lese jíst, co dělat při bouřce apod.)

- získávat návyky a zkušenosti týkající se vhodného chování k přírodě (vědomí důsledků mezi chováním a enviromentálními problémy)

Ekologický provoz ve Větvičce - environmentální přesah se objevuje nejen v samotném vzdělávacím obsahu, ale i provozu klubu, ve stravování.

- děti i průvodci minimalizují odpady, biologický odpad se kompostuje
- na střeše maringotky je umístěn solární panel, který napájí baterie sloužící k osvětlení jurty
- při výstavbě zázemí klubu (dřevojurta) jsou použity zejména přírodní materiály
- průvodci nepořizují do zázemí umělé hračky, děti pracují s reálnými nástroji (pilky, kladiva apod.)
- nábytek v zázemí je buď recyklovaný (vyřazené vybavení státních MŠ) nebo vyrobený místní firmou (spolupráce s učňovskými a studentskými učilišti a školami)
- rodiče dětí jsou poučeni o vhodných svačinách, obědy se připravují v jídelně Hotelové školy v Plzni
- děti mají k dispozici pestré venkovní prostředí – nechybí zde ani potok a rybníky
- v zázemí školky jsou vybudovány dva vyvýšené záhony, na kterých děti s průvodci pěstují ovoce, zeleniny, bylinky a okrasné květiny
- místo uměle vytvořených prolézaček a laviček děti využívají převážně kmeny stromů, kameny, nerovný terén lesa
- v arboretu, je obora s daňky, děti mohou pozorovat tato zvířata během celého roku, mají k nim – s průvodci přístup, mohou se tedy podílet i na péči o ně (jen krmení)
- děti pobývají venku za každého počasí
- rámcem vzdělávání je udržitelný rozvoj
- Větvička spolupracuje s odborníky, kteří dětem přibližují přírodu po odborné stránce
- průvodci stále rozšiřují své přírodovědné obzory – například účastí na přírodovědných expedicích či kurzech přírodní pedagogiky

OČEKÁVANÉ VÝSTUPY

OBLAST BIOLOGICKÁ

Dílčí poznatky, dovednosti, postoje a hodnoty v této oblasti, které děti naplňují během celého dne v LMŠ Větvička.

děti se učí zvládnout základní pohybové dovednosti a běžné způsoby pohybu zejména v lesním prostředí, ale nejen v něm (chůze, běh, překonávání překážek, pohyb ve skupině dětí) jak na zpevněných lesních cestách, tak na nerovném terénu

- učí se zvládnout prostorovou orientaci v prostředí lesa, v zázemí lesního klubu Větvička, na vlakové zastávce
- učí se koordinovat lokomoci a pohyby těla
- učí se ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou motoriku (zacházet s předměty denní potřeby).
- učí se zvládat sebeobsluhu, uplatňovat základní kulturně hygienické a zdravotně preventivní návyky (starají se o osobní hygienu, přijímají potravu a tekutinu, učí se postarat o své osobní věci – pověsit batůžek na draka/věšák, vyndat si lahev s pitím na místo k tomu určené, vyndat si příbory a mističky na oběd do košíku, pověsit si ručník na věšák po příchodu do zázemí, oblékat se, svlékat se, obouvat se)
- učí se uklidit si po sobě pomůcky a hračky, udržovat pořádek v zázemí lesního klubu Větvička

OBLAST PSYCHOLOGICKÁ

Dílčí poznatky, dovednosti, postoje a hodnoty v této oblasti, které děti naplňují během celého dne v LMS Větvička.

Jazyk a řeč

- děti se učí správně vyslovovat a používat správně mateřský jazyk
- učí se pojmenovat většinu toho, čím jsou obklopeny (rostliny, živočichové, nástroje při práci se dřevem,...)
- děti se učí samostatně vyjadřovat myšlenky, nápady, pocity zejména při volné hře a to ve vhodně zformulovaných větách
- učí se vést rozhovor (naslouchat druhým, sledovat řečníka i obsah)
- učí se domluvit se slovy i gesty
- učí se nová slova a aktivně je používají
- učí se sledovat/naslouchat příběh/u, pohádku/pohádce
- projevují zájem o knížku, soustředěně poslouchají četbu či vyprávění

Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

- učí se přemýšlet, vést jednoduché úvahy a to, o čem přemýšlejí, také vyjádřit
- učí se orientovat v prostoru a částečně i v čase
- učí se řešit problémy a situace, myslet kreativně a předkládat „nápady“

Sebepojetí, city, vůle

- učí se odloučit na určitou dobu od rodičů a blízkých, být aktivní i bez jejich opory
- učí se uvědomovat si svou samostatnost, zaujímat vlastní názory a postoje a vyjadřovat je
- rozhodují o svých činnostech
- učí se respektovat předem vyjasněná a pochopená pravidla, přijímat vyjasněné a zdůvodněné povinnosti
- učí se být citlivé ve vztahu k živým bytostem, k přírodě i k věcem
- učí se uvědomovat si příjemné i nepříjemné citové prožitky

OBLAST INTERPERSONÁLNÍ

Dílčí poznatky, dovednosti, postoje a hodnoty v této oblasti, které děti naplňují během celého dne v LMŠ Větvicka.

navazují kontakty s dospělým, kterému je svěřeno do péče, komunikovat s ním vhodným způsobem, učí se ho respektovat

- učí se porozumět běžným projevům vyjádřený emocí a nálad
- učí se přirozeně a bez zábran komunikovat s druhým dítětem, navazují a učí se udržovat dětská přátelství
- učí se respektovat potřeby jiného dítěte, dělit se s ním o hračky a pomůcky, rozdělit si s ním úkol
- učí se respektovat potřeby dospělého

OBLAST SOCIÁLNĚ-KULTURNÍ

Dílčí poznatky, dovednosti, postoje a hodnoty v této oblasti, které děti naplňují během celého dne v LMŠ Větvicka.

- děti se učí uplatňovat návyky v základních formách společenského chování ve styku s dospělými i s dětmi
- učí se začlenit mezi své vrstevníky, respektovat jejich rozdílné vlastnosti, schopnosti a dovednosti
- učí se adaptovat na život v lesním klubu Větvicka, aktivně zvládat požadavky plynoucí z prostředí lesního klubu
- učí se zacházet šetrně s vlastními i cizími pomůckami, hračkami, věcmi denní potřeby, s knížkami
- učí se vnímat umělecké a kulturní podněty, pozorně naslouchat, sledovat se zájmem literární představení

OBLAST ENVIROMENTÁLNÍ

Dílčí poznatky, dovednosti, postoje a hodnoty v této oblasti, které děti naplňují během celého dne v LMŠ Větvicka.

- děti se učí orientovat bezpečně ve známém prostředí
- zvládají běžné činnosti a požadavky na ně kladené i jednoduché praktické situace, které se v lesním klubu opakují

- uvědomují si nebezpečí, se kterým se mohou ve svém okolí setkat a mají povědomí o tom, jak se prakticky chránit – chůze po pravé straně cest
- pomáhají pečovat o okolní prostředí lesního klubu Větvíčka (učí se dbát na pořádek a čistotu, nakládat vhodně s odpady – třídění, starají se o rostliny – vyvýšené záhonky – zalévání v případě potřeby, plení)

6. Organizace vzdělávání

Děti jsou přijímány zpravidla ve věku od tří do šesti až sedmi let a jsou ve skupině 16 dětí. Každý den jsou přítomni 2 nebo tři dospělí průvodci – dva průvodci a asistent pedagoga nebo dva průvodci.

Kritéria pro přijímání dětí do Lesní mateřské školy Větvíčka jsou uvedena v aktuálním Školním řádu. Přijaté děti jsou dle zákona o Správním řádu zveřejněny pod identifikačním číslem, a to na webových stránkách organizace a osobním emailem rodičům.

Odpovědnou osobou za správný proces přijímání dětí je ředitelka Lesní mateřské školy Větvíčka.

7. Evaluační systém

Evaluace je nástrojem, který nám má pomáhat ověřit, zda pracujeme jako profesionálové, kteří mají nadhled, konají vědomě, s respektem, vytvářejí bezpečné a srozumitelné prostředí pro děti i sebe.

Pomáhá členům týmu rozumět stejně pojmům, pracovat v týmovém souladu (dělat klíčové věci, např. rituály, shodně), pracovat na hlubším pochopení potřeb malého dítěte.⁸

S evaluací pracujeme v několika rovinách – evaluace organizace, výchovně vzdělávacího procesu i evaluaci vlastní, tedy evaluaci průvodce či ředitelky.

⁸ Inspirováno dokumentem Hodnotící kritéria Lesní školky Hvězdy v lese, z. s. 2016/2017

Organizace:

- Účetní uzávěrka - výsledovka, rozvaha (Větvička má svou účetní, ta spravuje účetnictví celé organizace KoŠ, z. s. i zvláště Větvičky).
- Porady
Porady se konají jednou za týden. Vždy na začátku měsíce se tým domluví na termínech porad na následující měsíc. Ředitelka předem představí program (google dokumenty), který mohou ostatní z týmu připomínkovat, doplňovat. Z porady je vyhotoven zápis, který je přístupný členům týmu (google dokumenty).

Výchovně vzdělávací proces:

- diagnostika všech dětí 2 x ročně (evaluační záznam o pozorování dítěte)
- diagnostika předškoláků – 1 x ročně (Test školní zralosti, který provádí speciální pedagog během měsíce listopadu)
- zápisy do třídní knihy
- hovory o dětech při poradách
- epizodické záznamy jednotlivých průvodců: např. fotografování denního dění, epizodické - psané - vpisované do týdenní evaluace
- naplňování obsahu ŠVP se hodnotí průběžně během školního roku. Osobou pověřenou je hlavní pedagog. Svě závěry diskutuje při pedagogických radách – 1 x měsíčně. V rámci přípravného týdne proběhne diskuze nad naplněním ŠVP v roce 2021/2022 a jeho revize pro další školní rok.

Pedagogové:

- na úvod porady hovory o aktuální atmosféře v týmu
- v náplni práce průvodce je stanoveno, že každý průvodce 2x ročně připraví autoevaluační zprávu, hodnotí vlastní práci. K tomu slouží materiál: *Evaluace průvodců v lesním klubu Větvička*. Svoji práci dále může hodnotit podle struktury etického kodexu pedagoga lesní školky. O výsledcích se diskutuje na poradě k tomu určené.

Schůzky s rodiči:

- nejméně 2x za rok (před začátkem školního roku a na jeho konci)
- během roku konzultace na vyžádání rodičů či na vyžádání ředitelky školy

8. Hospodaření LMŠ Větvička

Za hospodaření lesní mateřské školy Větvička je zodpovědná předsedkyně KoŠ, z. s. a zároveň ředitelka Větvičky. Svá rozhodnutí v oblasti hospodaření dělá v součinnosti s hospodářkou spolku, rozpočet LMŠ Větvička schvaluje Rada školy.

9. Členství v zastřešujících organizacích

Lesní mateřská škola Větvička je řádným členem Asociace lesních mateřských škol.

10. Použitá literatura a prameny

ŠVP Větvičky „Rok v lese“, zejména jeho struktura, byl inspirován Školním vzdělávacím programem „Celý den pod širým nebem učíme se z přírody“ z roku 2012, který zpracovaly: Johana Passerin, PhDr. Tereza Vošahlíková, Mgr. Veronika Kaločová

JANČAŘÍKOVÁ, Kateřina: *Příběh jako zdroj inspirace i povzbuzení. Úvod do environmentální naratologie*. In DLOUHÁ, Jana a kol.: *Vědění a participace. Teoretická východiska environmentálního vzdělávání*. Praha: Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1656-8.

JANČAŘÍKOVÁ, Kateřina, Ph.D.: *Venkovní činnosti v předškolním věku (prezentace) Pro Větvičku*, Plzeň 7. 3. 2013

RVP PV, úplné znění k 1. září 2017

STREJČKOVÁ, Emilie (1998): *Děti pro pětiory*. Toulcův dvůr.

VOŠAHLÍKOVÁ, Tereza: *Základy vzdělávání pro udržitelný rozvoj*. [on line]. Rvp,; [citováno 30. 6. 2011].

